

IGOR KSENICZ
Poznań

SAMORZĄDOWA SYNERGIA? WSPÓLPRACA ZAGRANICZNA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO, POWIATU POZNAŃSKIEGO I MIASTA POZNANIA

WSTĘP

„Współpraca zagraniczna”, „współpraca terytorialna”, „dyplomacja samorządowa” – to tylko niektóre z określeń na zagraniczną aktywność władz lokalnych i regionalnych. Nauka o stosunkach międzynarodowych zainteresowała się tym zagadnieniem wraz z rozwojem nurtu globalistycznego, który wypukla znaczenie pozapaństwowych uczestników polityki światowej. Zmarły w 2011 r. amerykański teoretyk globalizacji James N. Rosenau¹ konstatował:

„Jako że arena globalna zapełnia się kolejnymi aktorami i sieciami, tradycyjny świat anarchicznych państw został zastąpiony drugim światem polityki międzynarodowej, na który składa się szeroki wachlarz aktorów pozarządowych, transnarodowych i subnarodowych, od wielonarodowych korporacji do mniejszości etnicznych, od grup zawodowych do wspólnot opartych na wiedzy, od sieci grup interesów do organizacji humanitarnych, od karteli narkotykowych do grup terrorystycznych, od samorządu terytorialnego [podkr. I.K.] do stowarzyszeń regionalnych”.

Współpracę terytorialną obserwują również polskie ośrodki analityczno-badawcze i naukowe, o czym świadczy bogata literatura przedmiotu² oraz dorobek Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, w którym aktywność międzynarodowa samorządu terytorialnego jest jednym z obszarów zainteresowania od 15 lat.

W wymiarze europejskim współpraca terytorialna, a w szczególności transgraniczna, uznana została po II wojnie światowej za jeden ze sposobów przezwyciężenia

¹ J. N. Rosenau, *Information Technologies and the Skills, Networks, and Structures that Sustain World Affairs*, w: J. N. Rosenau, J. P. Singh, (red.), *Information Technologies and Global Politics. The Changing Scope of Power and Governance*, Albany 2002, s. 284.

² S. Dotzblasz, A. Raczyk, *Współpraca transgraniczna w Polsce po akcesji do UE*, Warszawa 2010; K. Jóskowiak, *Samorząd terytorialny w procesie integracji europejskiej. Polskie doświadczenia i wnioski na przyszłość*, Katowice 2008; A. Mikołajczyk, *Regiony i współpraca transgraniczna*, w: Z. Brodecki, (red.), *Regiony*, Warszawa 2005; K. Szmigiel, *Regionalne po co i z kim? Relacje międzynarodowe samorządów województw*, Warszawa 2009.

wrogości między narodami, w szczególności w relacjach Niemiec z ich zachodnimi sąsiadami. Ramy prawne współpracy zagranicznej władz lokalnych i regionalnych wyznaczyły dwie konwencje Rady Europy przyjęte w latach 80.: konwencja madrycka oraz Europejska Karta Samorządu Lokalnego. Wraz z rozwojem teorii wielopoziomowego zarządzania jednostki samorządu terytorialnego (dalej: j.s.t.) włączono do procesu współdecydowania na forum Rady Europy i Unii Europejskiej: w 1994 r. powołano Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych RE oraz – na mocy traktatu z Maastricht – Komitet Regionów UE.

W Polsce dyplomacja samorządowa mogła rozwinąć się dopiero po upadku systemu komunistycznego, chociaż władze PRL zezwalały na współpracę zagraniczną wybranych miast i województw, w szczególności w ramach bloku socjalistycznego. Janusz Sepioł, senator RP VII i VIII kadencji, a wcześniej samorządowiec, proponował umowny podział międzynarodowej aktywności polskich samorządów na trzy fazy: okres zakorzenienia 1990-2000, czas inteligentnej specjalizacji 2000-2013 i fazę świadomej obecności od 2013 r. Pierwszy okres był czasem przekazywania Polsce pomocy przez partnerów zachodnich, zarówno materialnej, jak i w postaci *know-how*. W drugim etapie polskie j.s.t., a przede wszystkim ich kadry urzędnicze, zdobywały szczegółową wiedzę w specjalistycznych dziedzinach. Okres trzeci ma być czasem ścisłej współpracy samorządu terytorialnego z rządem na rzecz spójnej realizacji polskiej polityki zagranicznej³.

Jak na tym tle wypada współpraca zagraniczna wielkopolskich j.s.t.? W świetle dostępnych badań⁴ można zaryzykować stwierdzenie, że Wielkopolska jest najaktywniejszym – jeśli chodzi o aktywność międzynarodową samorządu lokalnego i wojewódzkiego – nieprzygranicznym regionem w Polsce. Województwa sąsiadujące z innymi państwami mają w tym względzie naturalną przewagę w postaci bliskości partnera. Mimo generalnie pozytywnej oceny współpracy terytorialnej wielkopolskich j.s.t., uprawniona jest konstatacja, że potencjał drzemiący w koordynacji współpracy pomiędzy różnymi szczeblami samorządu terytorialnego nie jest wykorzystywany w dostatecznym stopniu. W artykule podjęta zostanie próba identyfikacji przyczyn takiego stanu rzeczy na przykładzie województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego i miasta Poznania. Wyniki ogólnopolskich badań prowadzonych przez PISM w 2014 r. pokazują, że tworzenie się „klastrow współpracy” zagranicznej między województwami, powiatami i gminami umożliwia rozszerzenie zakresu kooperacji i zmniejszenie jej kosztów⁵. Z punktu widzenia poznawczego interesujące byłoby

³ J. Sepioł, *Priorytety polskiej polityki zagranicznej a aktywność międzynarodowa samorządów*, w: Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, (red.), *Współpraca międzynarodowa samorządów a priorytety polskiej polityki zagranicznej. Materiały pokonferencyjne*, Poznań 2013, s. 20-22.

⁴ Por.: R. Formuszewicz, *Współpraca zagraniczna samorządu lokalnego w Wielkopolsce*, Poznań 2004; A. Skorupska, (red.), *Współpraca międzynarodowa samorządu gminnego*, Warszawa 2005; A. Skorupska, *Dyplomacja samorządowa – przykład Wielkopolski*, Warszawa 2015.

⁵ A. Skorupska, *Dyplomacja samorządowa. Efektywność i perspektywy rozwoju*, Warszawa 2015, s. 66. Autorka podzieliła czynniki kształtujące efektywność współpracy terytorialnej na kilka kategorii.

uwzględnienie w rozważaniach, oprócz stolicy Wielkopolski, również gmin powiatu poznańskiego, jednak z uwagi na ograniczone ramy artykułu ten aspekt zostanie pominięty. Podstawą analizy będzie ustawodawstwo regulujące współpracę zagraniczną j.s.t. oraz oficjalne dokumenty województwa, powiatu i miasta.

PODSTAWY PRAWNE WSPÓŁPRACY ZAGRANICZNEJ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Na gruncie prawa międzynarodowego podstawowymi aktami regulującymi zagadnienie współpracy zagranicznej władz lokalnych i regionalnych są dwa dokumenty Rady Europy: konwencja madrycka⁶ i *Europejska Karta Samorządu Lokalnego* (dalej: EKSL)⁷. Pierwszy wskazuje państwom-sygnatariuszom ogólne ramy tylko jednego z typów współpracy terytorialnej, jaką jest współpraca transgraniczna, czyli realizowana na obszarze przygranicznym. Polska przystąpiła do konwencji madryckiej w 1993 r. W tym samym roku ratyfikowano również EKSL, która zaczęła obowiązywać w polskim systemie prawnym od 1 marca 1994 r. W ramach sformułowanego w art. 10 EKSL prawa społeczności lokalnych do zrzeszania się, mogą one przystępować do międzynarodowych stowarzyszeń społeczności lokalnych (ust. 2) oraz współpracować ze społecznościami innych państw (ust. 3). Co do zasady, EKSL ma zastosowanie do wspólnot szczebla lokalnego, art. 13 dopuszcza jednak możliwość rozszerzenia zakresu jej obowiązywania o poziom regionalny.

W polskim prawodawstwie współpraca zagraniczna j.s.t. została unormowana przez konstytucję i ustawy. Konstytucja RP⁸ w art. 172 stanowi, że j.s.t. ma prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw (ust. 2), szczegółowe regulacje pozostawiając ustawie (ust. 3). Przepisy dotyczące współpracy polskich j.s.t. z zagranicznymi odpowiednikami zawarte są w samorządowych ustawach ustrojowych, natomiast procedura wstępowania gmin, powiatów i województw do zrzeszeń międzynarodowych doczekała się osobnego aktu prawnego.

Do pierwszej zaliczyła wielkość, geografie oraz potencjał. Drugą stanowią sposoby doboru partnera zagranicznego. Jednym z nich jest sieciowy charakter współpracy. Na skuteczność dyplomacji samorządowej wpływa również umiejscowienie współpracy zagranicznej w urzędach oraz czynnik ludzki. Inną klasyfikację czynników (popytowe, podażowe, ułatwiające) zaproponowali H. Baldersheim i P. Swianiewicz. W ich rozumieniu popytem są problemy j.s.t., które mogą zostać rozwiązane dzięki współpracy zagranicznej, podażą – możliwości, które dana j.s.t. oferuje. Czynniki ułatwiające związane są z cechami osób zaangażowanych w dyplomację samorządową. Zob.: P. Swianiewicz, *Kontakty międzynarodowe samorządów*, „Samorząd Terytorialny” nr 10, 2005, s. 12-13. Na uwarunkowaniach prawnych współpracy zagranicznej j.s.t. skupiają się S. Dołzbłasz i A. Raczyk (zob. przypis 2).

⁶ *Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi* sporządzona w Madrycie dnia 21 maja 1980 r., Dz. U. z 1993 r. nr 61, poz. 287.

⁷ *Europejska Karta Samorządu Lokalnego* sporządzona w Strasburgu dnia 15 października 1985 r., Dz. U. z 1994 r. nr 124, poz. 607 ze zm.

⁸ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.

Zapisy ustawowe regulujące kontakty zagraniczne poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego są zróżnicowane. Współpraca ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw należy do zadań własnych gminy (art. 7 ust. 1 pkt 20 ustawy o samorządzie gminnym⁹), chociaż nie jest ona obowiązkowa. Podejmowanie uchwał w sprawach współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych jest wyłączną kompetencją rady gminy (art. 18 ust. 2 pkt 12a). Analogiczne uprawnienie, choć z pewnym niuanssem¹⁰, ustawa o samorządzie powiatowym¹¹ przyznaje radzie powiatu (art. 12 pkt 9a), należy jednak zaznaczyć, że w katalogu zadań własnych powiatu (art. 4 ust. 1) brak jest odniesień do aktywności międzynarodowej.

Zdecydowanie więcej miejsca ustawodawca poświęca działalności województwa na arenie międzynarodowej. Najważniejszymi zadaniami polskiego samorządu regionalnego jest określanie strategii rozwoju i realizacja na jej podstawie polityki rozwoju (art. 11 ustawy o samorządzie województwa¹², dalej: u.s.w.). Województwo – zgodnie z art. 12 ust. 2 – wykonując te zadania, może współpracować z organizacjami międzynarodowymi i regionami innych państw, zwłaszcza sąsiednich. O wadze, jaką polski prawodawca przykładą do współpracy zagranicznej województw, świadczy wydzielenie osobnego rozdziału¹³ w ustawie ustrojowej. Zastosowanie pojęcia „współpraca zagraniczna” nie jest przypadkowe, odróżnia ono bowiem działania regionów na arenie międzynarodowej od polityki zagranicznej, której realizacja zastrzeżona jest przez konstytucję (art. 146 ust. 1) dla Rady Ministrów. Obowiązkiem sejmiku województwa jest uchwalenie – za uprzednią zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych – *Priorytetów współpracy zagranicznej województwa* (art. 75 u.s.w.), o których bardziej szczegółowo będzie jeszcze mowa dalej. Stosownie do art. 76 ust. 1 współpraca województwa ze społecznościami regionalnymi innych państw prowadzona jest zgodnie z prawem wewnętrznym, polityką zagraniczną państwa i jego międzynarodowymi zobowiązaniami, w granicach zadań i kompetencji województwa. Zasady uczestnictwa i reprezentacji polskich regionów w działalności międzynarodowych instytucji regionalnych określa porozumienie zawarte przez ogólnokrajowe organizacje zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego (art. 76 ust. 2). *De facto* przepis ten ma zastosowanie wyłącznie do członkostwa w Kongresie Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy. Udział przedstawicieli polskich gmin, powiatów i województw w zgromadzeniu samorządowym UE, czyli Komitecie Regionów, regulowany jest osobną ustawą¹⁴. Art. 77 ust. 1 wprowadza niedookreślone pojęcie „inicjatywa zagraniczna

⁹ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz. U. z 2015 r., poz. 1515 tj. ze zm.

¹⁰ Należy wskazać na brak konsekwencji polskiego prawodawcy. Na podstawie ustaw ustrojowych gmina może przystąpić do międzynarodowego zrzeszenia społeczności zarówno lokalnych, jak i regionalnych, tymczasem współpracę powiatu w ramach zrzeszeń ograniczono wyłącznie do instytucji lokalnych.

¹¹ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz. U. z 2015 r., poz. 1445 tj. ze zm.

¹² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz. U. z 2015 r., poz. 1392 tj. ze zm.

¹³ Rozdział 6 *Współpraca zagraniczna*, art. 75-77.

¹⁴ Ustawa z dnia 6 maja 2005 r. o Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz o przedstawicielach Rzeczypospolitej Polskiej w Komitecie Regionów Unii Europejskiej, Dz. U. z 2005 r. nr 90, poz. 759.

województwa”, do których ustawa literalnie zalicza jedynie projekty umów¹⁵ o współpracy regionalnej. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP stosuje szeroką wykładnię tego terminu, uznając za inicjatywy zagraniczne również deklaracje, listy intencyjne, oświadczenia, porozumienia, protokoły z rozmów, a więc „każde działanie z zamiarem podjęcia konkretnych zobowiązań poprzez podpisanie dokumentów o współpracy regionalnej”¹⁶. Inicjatywy, podobnie jak *Priorytety...*, uchwalane są przez sejmik za uprzednią zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 77 ust. 1), minister dba zatem – w imieniu rządu – o zgodność współpracy międzynarodowej regionów z polityką zagraniczną państwa. U.s.w. nie określa jednak, jaki charakter prawny ma ta swoista piecza MSZ nad województwami¹⁷. W odróżnieniu od przeważającej liczby uchwał sejmiku, które przyjmowane są zwykłą większością, uchwały podejmowane w trybie art. 77 zapadają bezwzględną większością głosów ustawowego składu (art. 77 ust. 2). Marszałek województwa jest zobowiązany do przesłania podjętych uchwał oraz zawartych umów o współpracy regionalnej ministrom właściwym do spraw zagranicznych oraz administracji publicznej (art. 77 ust. 3). Warto zaznaczyć, że porozumienia o współpracy międzynarodowej zawierane przez gminy i powiaty nie podlegają weryfikacji ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Jak już wcześniej sygnalizowano, przystępowanie j.s.t. do zrzeszeń międzynarodowych zostało uregulowane szczegółową ustawą¹⁸ (dalej: ustawa o zrzeszeniach). Punktem odniesienia dla jej twórców były pierwotne zapisy ustawy o samorządzie województwa, zgodnie z którymi województwo mogło przystąpić do międzynarodowego zrzeszenia regionalnego za uprzednią zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych uzyskaną za pośrednictwem wojewody. Uregulowanie zasad przystępowania gmin, powiatów i województw do zrzeszeń w jednym akcie prawnym miało służyć „ujednoczeniu – tam, gdzie jest to możliwe – zarówno zasad, jak i procedur obowiązujących w samorządzie terytorialnym”¹⁹.

Przez międzynarodowe zrzeszenia społeczności lokalnych i regionalnych rozumie się – w myśl art. 1 ust. 2 – organizacje, związki i stowarzyszenia powoływane przez

¹⁵ Nie są to oczywiście umowy międzynarodowe w rozumieniu *Ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych* (Dz. U. z 2000 r. nr 39, poz. 443 ze zm.), ale międzynarodowe porozumienia swoistego charakteru. Zob.: M. Perkowski, *Międzynarodowa współpraca województw w prawie i praktyce*, Białystok 2013, s. 126-127.

¹⁶ Z taką wykładnią nie zgadzają się władze województw, które dawały temu wyraz w kilku stanowiskach Konwentu Marszałków. Cytat pochodzi z jednego z nich, przyjętego 11 sierpnia 2011 r. na posiedzeniu w Rynie: <http://zwrp.pl/pl/o-zwrp/organy/konwent-marszalkow-województw-rp-rada-programowa/stanowiska/8347-stanowisko-konwentu-marszalkow-wojewdztw-rp-ryn582.html> (data wejścia na stronę 23.01.2016).

¹⁷ W literaturze przedmiotu wspomina się kontrolę, nadzór albo uzgodnienie.

¹⁸ *Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych*, Dz. U. z 2000 r. nr 91, poz. 1009 ze zm.

¹⁹ *Rządowy projekt ustawy o zasadach przystępowania jednostek samorządu terytorialnego do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, druk nr 1452, 14 października 1999 r., s. 7, [http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruk/1452/\\$file/1452.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/RejestrD.nsf/wgdruk/1452/$file/1452.pdf) (data wejścia na stronę 29.03.2016).

społeczności lokalne co najmniej dwóch państw zgodnie z ich prawem wewnętrznym. Ograniczenia we wstępowaniu do zrzeszeń, wynikające z art. 2 ust. 1, sformułowane zostały analogicznie do ograniczeń współpracy zagranicznej województwa (art. 76 ust. 1 u.s.w.) z tym zastrzeżeniem, że przystąpienie do zrzeszenia nie może łączyć się z przekazaniem na jego rzecz lub na rzecz któregośkolwiek ze zrzeszonych w nim członków wykonywania zadań publicznych przystępującej j.s.t. ani też nieruchomości lub majątkowych praw na dobrach niematerialnych przysługujących tej jednostce (art. 3).

Procedura uzyskiwania członkostwa w zrzeszeniu (art. 4) różni się w kilku aspektach od trybu podejmowania uchwał w sprawie *Priorytetów...* lub inicjatywy zagranicznej województwa. Po pierwsze, podobnie jak w u.s.w., organ stanowiący j.s.t. podejmuje uchwałę o przystąpieniu do zrzeszenia bezwzględną większością głosów ustawowego składu, natomiast wchodzi ona w życie po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zagranicznych, zgoda ma zatem charakter następczy, a nie wstępny, jak w przypadku uchwał sejmiku w sprawach zagranicznych. Po drugie, uchwały o przystąpieniu do zrzeszenia nie przekazuje się bezpośrednio właściwemu ministrowi, a wojewodzie, który załącza do niej swoją opinię. Po trzecie, do uchwały należy dołączyć dokumenty statutowe i listę członków zrzeszenia z ich urzędowym tłumaczeniem na język polski, a sejmik województwa przedstawia ponadto *Priorytety...* Po czwarte, zgodę lub jej odmowę minister właściwy do spraw zagranicznych wydaje w drodze decyzji administracyjnej, co w przypadku negatywnego rozstrzygnięcia uprawnia j.s.t. do złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ministra, a gdy organ administracji rządowej podtrzyma swoją decyzję – do złożenia skargi do sądu administracyjnego. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, zastosowanie w tym przypadku procedury administracyjnej miało uchronić j.s.t. przed przewlekaniem postępowania przez ministra²⁰. Po piąte, katalog organów administracji rządowej, które powiadamia się o przystąpieniu j.s.t. do zrzeszenia, jest szerszy niż w przypadku *Priorytetów...* i inicjatyw zagranicznych województwa, bowiem zgodnie z art. 6 informację przedkłada się właściwemu terytorialnie wojewodzie oraz ministrom właściwym do spraw administracji publicznej, rozwoju regionalnego i spraw zagranicznych. Po szóste, informacja na temat przystąpienia j.s.t. do międzynarodowego zrzeszenia podlega ogłoszeniu w „Monitorze Polskim”. Coroczną informację, w drodze obwieszczenia, publikuje minister właściwy do spraw administracji publicznej (art. 9). Wskazany powyżej tryb stosuje się odpowiednio w przypadku współtworzenia zrzeszenia przez jednostkę samorządu terytorialnego (art. 8), natomiast w sytuacji wystąpienia j.s.t. ze zrzeszenia bądź jego rozwiązania stosuje się procedurę notyfikacji z art. 6. Zmiana celów lub zasad działania zrzeszenia wymaga podjęcia uchwały organu stanowiącego j.s.t. i powtórzenia procedury uzyskania zgody ministra (art. 10 ust. 1). W przypadku pojawienia się rozbieżności pomiędzy celami polityki zagranicznej państwa a polityką zrzeszenia minister właściwy do spraw zagranicznych może cofnąć zgodę na przystąpienie do zrzeszenia (art. 10 ust. 2).

²⁰ *Ibidem*, s. 8.

Na zakończenie rozważań prawnych należy wspomnieć o stosunkowo nowym instrumencie, jakim jest powołane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady z 2006 r.²¹ Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (EUWT). Co do zasady rozporządzenie jako akt prawa europejskiego wchodzi bezpośrednio do systemu prawnego państwa członkowskiego i nie wymaga implementacji w drodze ustawy. W tym jednak przypadku art. 16 ust. 1 zd. 1 rozporządzenia upoważnia państwa członkowskie do ustanowienia przepisów, które będą właściwe do zapewnienia jego skutecznego stosowania. Polska ustawa o EUWT została uchwalona 7 listopada 2008 r.²² EUWT jest pierwszą europejską strukturą współpracy posiadającą osobowość prawną, regulowaną przez prawo europejskie i stworzoną w celu ułatwienia i promowania współpracy terytorialnej (transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej) w obliczu wzmocnienia spójności społeczno-gospodarczej Europy²³. Według stanu na 5 stycznia 2016 r.²⁴ polskie j.s.t. są członkami czterech EUWT. Są to: TRITIA, TATRY²⁵, Środkoeuropejski Korytarz Transportowy oraz NOVUM. Siedziby wszystkich tych ugrupowań znajdują się na terytorium Polski, a ich obszar po polskiej stronie obejmuje wyłącznie obszary przygraniczne. Zgodę na przystąpienie j.s.t. do EUWT, w drodze decyzji administracyjnej, również wydaje minister właściwy do spraw zagranicznych, ale w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw finansów publicznych oraz ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego.

WSPÓLPRACA ZAGRANICZNA J.S.T. W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

W 2016 r. kończy się okres obowiązywania pierwszego wieloletniego dokumentu strategicznego polskiej polityki zagranicznej, uchwalonego przez Radę Ministrów w marcu 2012 r. Jak zaznaczono we wstępie do *Priorytetów polskiej polityki zagranicznej 2012-2016*²⁶, „przyjęcie niniejszego dokumentu jest [...] istotnym elementem procesu koordynacji współpracy zagranicznej, w tym europejskiej, przez poszczególne urzędy centralne, władze samorządowe i inne organy. W wyniku realizacji całościowego przedsięwzięcia powstanie sprawny system współpracy poszczególnych in-

²¹ Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT), Dz. Urz. UE L 210, 31 lipca 2006, s. 19 ze zm.

²² Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej, Dz. U. z 2008 r. nr 218, poz. 1390 ze zm.

²³ <https://portal.cor.europa.eu/egtc/about/Pages/What%20is%20the%20EGTC.aspx> (data wejścia na stronę 23.01.2016).

²⁴ Zgodnie z wykazem EUWT prowadzonym przez Komitet Regionów: <https://webapi.cor.europa.eu/documents/anonymous/cor-2013-04606-00-11-admin-tra-pl.docx> (data wejścia na stronę 23.01.2016).

²⁵ W przypadku EUWT TATRY jest to członkostwo pośrednie, ponieważ po obu stronach (polskiej i słowackiej) jako założyciele występują stowarzyszenia j.s.t.

²⁶ *Priorytety polskiej polityki zagranicznej 2012-2016*, <http://www.msz.gov.pl/resource/aa1c4acc-a52f-45a7-96e5-06658e73bb4e:JCR> (data wejścia na stronę 23.01.2016).

stytucji na arenie międzynarodowej, co zdecydowanie wpłynie na zwiększenie spójności polskiej polityki zagranicznej²⁷. Wsparcie dla samorządów ze strony organów administracji rządowej wpisano w priorytet „Promocja Polski za granicą”.

Zgodnie z deklaracją zamieszczoną na stronie internetowej MSZ „mądrze realizowana, dojrzała dyplomacja obywatelska i samorządowa dopełnia oraz inspiruje politykę zagraniczną państwa, czyni ją nie tylko bardziej skuteczną, lecz także lepiej rozumianą przez obywateli²⁸. W tym samym miejscu można przeczytać, że „MSZ od wielu lat z ogromnym zainteresowaniem śledzi i popiera obywatelskie oraz samorządowe inicjatywy współpracy międzynarodowej²⁹, jednak instytucjonalnie wymiar samorządowy i obywatelski polskiej polityki zagranicznej (dalej: WSiO) został dostrzeżony przez polski rząd dopiero po przyjęciu dokumentu strategicznego. Wtedy to powołany został instrument wsparcia WSiO oraz służąca jego realizacji komórka organizacyjna ministerstwa – Wydział Wsparcia Wymiaru Samorządowego i Obywatelskiego Polskiej Polityki Zagranicznej, funkcjonujący początkowo w strukturze Biura Rzecznika Prasowego, a od 2013 r. w ramach Departamentu Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej. Wydział WSiO z jednej strony prowadzi otwarte konkursy ofert, w ramach których j.s.t. pozyskują dotacje na realizację projektów wpisujących się w priorytety komunikacyjne MSZ, a z drugiej wypełnia zadania ministra właściwego do spraw zagranicznych wynikające z ustaw o samorządzie województwa, o zrzeszeniach i o EUWT. Przed zapoczątkowanym w 2012 r. systemem postawiono trzy podstawowe cele:

1. „powinien przybliżyć i objaśnić szczegóły polityki zagranicznej państwa, a w konsekwencji sprzyjać intensyfikacji współpracy międzynarodowej Polski na poziomie obywatelskim, wzmocnić przychylnie nastawienie społeczeństw innych państw do RP i jej obywateli, tworzyć pozytywny wizerunek Polski jako kraju nowoczesnego i otwartego na świat oraz aktywnie oddziaływać na społeczeństwa krajów istotnych z punktu widzenia polskiej polityki zagranicznej;

2. ma poszerzyć i zdwersyfikować zakres debaty publicznej o polityce zagranicznej, aby głos wspólnot samorządowych i obywatelskich stał się ważną inspiracją dla konstytucyjnych organów państwa, odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polskiej polityki zagranicznej;

3. ma [...] służyć wzmocnieniu zaplecza merytorycznego dla polskiej polityki zagranicznej przez dywersyfikację źródeł analiz będących podstawą do definiowania kierunków tej polityki, poszerzonych o refleksję środowisk eksperckich³⁰.

Innymi słowy, WSiO ma być z jednej strony instrumentem współczesnej polskiej dyplomacji, a z drugiej inspiracją i wsparciem eksperckim dla twórców polityki zewnętrznej.

Z priorytetami polskiej polityki zagranicznej w naturalny sposób korespondują *Priorytety współpracy zagranicznej Województwa Wielkopolskiego* przyjęte przez

²⁷ *Ibidem*, s. 2.

²⁸ http://msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/wymiar_samorzadowy/ (data wejścia na stronę 23.01.2016).

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

Sejmik Województwa Wielkopolskiego 30 września 2013 r.³¹ Uchwalenie *Priorytetów...* jest obowiązkiem każdego województwa. Dokument ten, zgodnie z art. 75 u.s.w., musi określać główne cele współpracy zagranicznej, priorytety geograficzne przyszłej współpracy oraz zamierzenia co do przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń regionalnych. *Priorytety...* nie są aktem prawa miejscowego, w związku z czym nie wiążą w żaden sposób gmin i powiatów, tym niemniej w celu koordynacji współpracy zagranicznej w ramach województwa pożądanym byłoby kierowanie się nimi przez samorząd lokalny przy doborze partnerów do współpracy.

Już w preambule radni województwa uznali „potrzebę zapewnienia spójności działań podejmowanych przez Województwo Wielkopolskie z celami polskiej polityki zagranicznej”, a zgodnie z celem siódmym współpracę zagraniczną regionu „postrzegać należy jako integralny element realizacji założeń strategii polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej, służący budowaniu 'polskiej marki' za granicą poprzez umacnianie obrazu Rzeczypospolitej Polskiej jako obszaru konkurencyjnego i atrakcyjnego pod względem gospodarczym, turystycznym, kulturowym oraz społecznym”. Zapis ten nawiązuje do priorytetu polskiej dyplomacji „Promocja Polski za granicą”. Pozostałe sześć celów współpracy zagranicznej województwa wielkopolskiego to:

1. współtworzenie „zrównoważonego i nowoczesnego samorządu regionalnego, zapewniającego swoim mieszkańcom aktywny udział w społeczno-gospodarczym, kulturalnym i edukacyjnym rozwoju”;

2. bycie narzędziem „służącym osiągnięciu celu generalnego oraz celów strategicznych określonych w Zaktualizowanej strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku – Wielkopolska 2020 oraz podobnych dokumentach o charakterze sektorowym w ich obecnym i kolejnych, aktualizowanych wydaniach”;

3. „budowanie relacji partnerskich, opartych na zaufaniu, zrozumieniu oraz poszanowaniu i uznaniu tożsamości regionalnej każdego z partnerów”;

4. „zagwarantowanie trwałego miejsca Wielkopolski na arenie międzynarodowej wśród regionów innowacyjnych, społecznie wrażliwych oraz otwartych i atrakcyjnych – zarówno pod względem gospodarczym, turystycznym jak i kulturowym”;

5. „stworzenie horyzontalnego oraz wielopłaszczyznowego modelu współpracy, w którym podmiotom o gospodarczym, kulturalnym, edukacyjnym oraz społecznym profilu działania, stworzone zostaną warunki do bezpośredniego kontaktu i wymiany”;

6. „stworzenie przestrzeni wymiany doświadczeń, transferu wiedzy i najlepszych rozwiązań, w której możliwe będzie czerpanie z dorobku innych partnerów współpracy zagranicznej oraz przekazywanie własnych doświadczeń zainteresowanym stronom” (rozdz. I).

Przedmiotowy zakres współpracy międzynarodowej województwa zarysowany w *Priorytetach...* jest bardzo szeroki, obejmuje on bowiem: współpracę gospodarczą, rozwój regionalny, politykę społeczną i rynek pracy, politykę edukacyjną, kulturę i promocję, ochronę środowiska i energetykę, rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich,

³¹ Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/739/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 30 września 2013 roku w sprawie uchwalenia „*Priorytetów współpracy międzynarodowej Województwa Wielkopolskiego*”, <http://www.bip.umww.pl/pliki/eradni/3/118/4783/17413/uchwala-xxxvii-739-2013z.pdf> (data wejścia na stronę 23.01.2016).

politykę młodzieżową oraz sport i turystykę, transport i planowanie przestrzenne, ochronę zdrowia (rozdz. II).

Priorytety geograficzne (rozdz. III ust. 1) pogrupowano w trzech kategoriach. Do pierwszej zaliczono regiony partnerskie państw członkowskich UE: Niemiec, Francji, Holandii, Włoch oraz Szwecji, z których pochodzą dotychczasowi partnerzy województwa wielkopolskiego. Region gotowy jest również nawiązać nowe kontakty w ramach Grupy Wyszehradzkiej, Trójkąta Weimarskiego, Półwyspu Skandynawskiego oraz państw nadbałtyckich. Drugą kategorią są regiony partnerskie innych państw europejskich: uczestniczących w inicjatywie Partnerstwa Wschodniego (Ukrainy, Armenii, Gruzji, Mołdawii), Turcji, Federacji Rosyjskiej i Półwyspu Bałkańskiego (m.in. Chorwacji, Serbii i Albanii). Do trzeciej grupy należą regiony partnerskie państw pozaeuropejskich: Brazylii, Korei Południowej, Azji (m.in. Indii, Kazachstanu, Chin, Mongolii), USA i Kanady. Współpracę z wymienionymi regionami motywowano w różnoraki sposób. Jeśli chodzi o przestrzeń UE, powołano się na „solidne, oparte na zaufaniu fundamenty”. W przypadku nieunijnych państw europejskich kluczową przesłanką współdziałania jest transfer doświadczeń związanych z demokratyzacją państwa i członkostwem w UE. Podstawą kooperacji na obszarze pozaeuropejskim ma być gospodarka.

Obligatoryjny element *Priorytetów...* stanowią zamierzenia dotyczące przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń regionalnych. Województwo wielkopolskie planuje uczestnictwo w pracach siedmiu zrzeszeń:

1. Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarnego;
2. Sieci Regionów UE2020;
3. Sieci Współpracy Regionów „ERY NETWORK – regiony europejskie dla młodzieży”;
4. Europejskiej Sieci Instrumentów Finansowych;
5. Sieci Regionów Podmiejskich PURPLE;
6. Konferencji Środowiskowej Regionów Europy ENCORE;
7. Polsko-niemieckiej platformy współpracy Partnerstwo Odry.

Dokument zakłada, że region może przystąpić do nowych sieci po przeprowadzeniu głębokiej analizy (rozdz. III ust. 2).

Województwo wielkopolskie nie zamierza ograniczać się wyłącznie do sformalizowanych kontaktów zagranicznych. W rozdz. IV ust. 1 wyrażono gotowość do współpracy z innymi regionami i zrzeszeniami w ramach programów i inicjatyw realizujących cele wyznaczone przez *Priorytety...* Odrębny, V rozdział, poświęcono współpracy na forum UE. Zadania, które województwo wyznaczyło sobie w tym obszarze, to:

1. „współpraca przedstawicieli Województwa Wielkopolskiego z instytucjami parlamentarnymi oraz rządowymi, celem skutecznej koordynacji działań w ramach współtworzenia oraz realizacji poszczególnych polityk europejskich;
2. zapewnienie jak najszerszego udziału przedstawicieli Województwa Wielkopolskiego w pracach koncepcyjnych w zakresie polityki regionalnej oraz polityki spójności Unii Europejskiej, w szczególności poprzez udział w zespołach eksperckich i grupach roboczych struktur Unii Europejskiej;

3. aktywny udział przedstawicieli władz samorządowych Województwa Wielkopolskiego w pracach organów, instytucji doradczych oraz agend Unii Europejskiej – w szczególności Komitetu Regionów Unii Europejskiej;

4. prowadzenie konstruktywnego dialogu, formułowanie opinii oraz reprezentowanie interesów rozwojowych Województwa Wielkopolskiego na forum instytucji i organów Unii Europejskiej – w szczególności Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej, Komitetu Społeczno-Ekonomicznego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego;

5. aktywny udział Województwa Wielkopolskiego w poszukiwaniu międzynarodowych partnerów do realizacji projektów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz wspieranie w tym zakresie potencjalnych beneficjentów z terenu województwa;

6. popularyzacja wiedzy o Unii Europejskiej, korzyściach, jakie płyną z członkostwa, ale również zobowiązań, jakie prawodawstwo UE nakłada na podmioty życia publicznego, w celu budowania europejskiej świadomości mieszkańców Województwa Wielkopolskiego”.

Realizacji tych zadań ma służyć m.in. działalność powołanego w 2002 r. Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli (dalej: BIWW), które jest komórką Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego.

Szczególne znaczenie w kontekście dalszych rozważań ma rozdz. VI *Priorytetów... poświęcony obywatelskiemu wymiarowi współpracy zagranicznej województwa wielkopolskiego*. Tytuł rozdziału nawiązuje wprost do działań podejmowanych przez MSZ. Zgodnie z ust. 1 „dla osiągnięcia celów współpracy zagranicznej (...) warunkiem niezbędnym jest uzyskanie jak najszerszego społecznego zaangażowania oraz akceptacji dla działań podejmowanych przez władze samorządowe Województwa Wielkopolskiego”. Idąc dalej, ust. 2 wymienia kategorie podmiotów, które powinny zostać włączone w proces konsultacji i realizacji współpracy zagranicznej regionu. Jedną z nich są j.s.t. wraz z ich zrzeszeniami i związkami. Dokument nie precyzuje, czy chodzi wyłącznie o samorządy lokalne z obszaru województwa wielkopolskiego, chociaż tak sugerowałaby interpretacja celowościowa.

Zgodnie z *Priorytetami... współpraca zagraniczna województwa wielkopolskiego* ma służyć realizacji celów strategii regionalnej. *W Zaktualizowanej strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku – Wielkopolska 2020*³² aktywność międzynarodowa województwa wpisuje się w dwa cele operacyjne celu strategicznego 9. „Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem”:

– 9.2. „Budowa wizerunku województwa i jego promocja (kierunki działań: umacnianie międzynarodowej współpracy regionalnej województwa oraz działalność BIWW)”;

– 9.6. „Rozwój współpracy terytorialnej (kierunki działań: udział w zewnętrznych, krajowych i międzynarodowych organizacjach, stowarzyszeniach, czy sieciach, na rzecz wymiany doświadczeń i dobrych praktyk; reprezentowanie regionu w podmiotach krajowych i międzynarodowych; rozwój współpracy i partnerstw samorządów z samorządami innych krajów)”.

³² Załącznik do Uchwały nr XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 roku w sprawie uchwalenia zaktualizowanej „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”, <http://www.bip.umww.pl/pliki/eradni/3/110/4328/15354/uchwala-xxix-559-2012z.pdf> (data wejścia na stronę 25.01.2016).

Jedną z horyzontalnych zasad realizacji celów strategii jest współpraca i budowanie sieci (5.6.), ponieważ „działanie w strukturach sieciowych powinno być standardem we wszystkich dziedzinach, jako źródło dodatkowego, synergicznego efektu”. Współpraca sieciowa powinna uwzględniać „partnerstwo społeczne i współuczestnictwo – zaangażowanie wszystkich uczestników życia społeczno-gospodarczego w regionie”, w wymiarze zarówno krajowym, jak i międzynarodowym. „Istotna z punktu widzenia wzmocnienia konkurencyjności regionu i jego zewnętrznego wizerunku jest budowa silnych powiązań współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej oraz udział w ważnych wydarzeniach o takim zasięgu oddziaływania, oraz w międzynarodowych zrzeszeniach i organizacjach”. Tak sformułowana zasada *networkingu* zachęca do koordynacji działań różnych szczebli samorządu terytorialnego, również w dziedzinie współpracy zagranicznej.

Powiat poznański w dokumencie strategicznym obowiązującym do 2015 r.³³ umieścił swoją współpracę zagraniczną w diagnozie sytuacji: „na forum międzynarodowym Powiat łączy długoletnie partnerstwo z niemieckim Regionem Hannover, a ponadto współpraca z Prowincją Forlì-Cesena (Włochy), Prefekturą Sao José dos Pinhais (Brazylia) oraz Rejonem Kijowsko-Światoszyńskim (Ukraina)”³⁴. Kontakty zagraniczne powiatu wzmiankowane są w celu operacyjnym 11.1. „Wzmocnienie promocji turystycznej”, składającym się na cel strategiczny IV. Zwiększenie efektywności wykorzystania walorów przyrodniczych i potencjału kulturowego powiatu. W ramach działania 11.1.2. („Rozpowszechnianie informacji o pełnej ofercie turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej”) zakłada się, że „oferta promocyjna powiatu będzie rozpowszechniana poza granicami kraju, szczególnie na terenie partnerskich regionów”³⁵.

*Strategia rozwoju miasta Poznania do 2030 r.*³⁶ współpracę zagraniczną umiejscawia w celu strategicznym 4. „Utworzenie metropolii Poznań”. Twórcy strategii przekonują, że stolica województwa wielkopolskiego, „spośród dużych polskich miast, ma najsilniejsze tradycje powiązań i współpracy międzynarodowej wywodzące się z pozycji Międzynarodowych Targów Poznańskich i pełnienia przez Poznań funkcji znaczącego ośrodka wystawienniczego w skali środkowoeuropejskiej”. Kontakty międzynarodowe mają przyczynić się do osiągnięcia statusu metropolii przez aglomerację poznańską, do czego niezbędna jest „współpraca oraz integracja miasta Poznania z sąsiadującymi z nim gminami”. Znaczenie koordynacji działań między

³³ Załącznik do Uchwały nr XXVI/237/IV/2013 Rady Powiatu w Poznaniu z dnia 20 marca 2013 r. w sprawie zatwierdzenia zmiany „Strategii Rozwoju Powiatu Poznańskiego na lata 2006 – 2013”, <http://pzpoznan.peup.pl/pobierz.seam?zbior=1&plikId=239912&zalId=239397> (data wejścia na stronę 25.01.2016). Okres realizacji strategii już się zakończył, ale nowy dokument nie został jeszcze uchwalony.

³⁴ *Ibidem*, s. 76.

³⁵ Zapis ten jest nieprecyzyjny. Autorem chodziło zapewne o partnerów zagranicznych powiatu wspomnianych w strategii. Nie są to jednak regiony (choć myśląca może być nazwa „Region Hannover”), a wspólnoty lokalne.

³⁶ Załącznik do Uchwały Nr LX/929/VI/2013 Rady Miasta z Poznania z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Miasta Poznania do roku 2030, <http://bip.poznan.pl/bip/attachments.html?parent=49707&instance=1018&id=152754&co=show> (data wejścia na stronę 26.01.2016).

podmiotami aglomeracji podkreśla też strategia powiatowa. Rolę metropolii poznańskiej jako bieguna wzrostu akcentuje również strategia regionalna, która poświęca jej jeden z celów strategicznych – 4. „Zwiększanie konkurencyjności metropolii poznańskiej i innych ośrodków wzrostu w województwie”. Instytucjonalną formą współpracy w ramach aglomeracji poznańskiej jest stowarzyszenie j.s.t. „Metropolia Poznań” powołane w 2011 r. Cel strategiczny poznańskiego samorządu, jakim jest utworzenie metropolii, realizowany jest m.in. przez cel pośredni 4.1. „Wzrost międzynarodowego znaczenia Poznania w sieci metropolii europejskich”. Jego opis nawiązuje do klasycznie rozumianej współpracy zagranicznej j.s.t., jeśli uwzględnić deklarację o aktywnym uczestnictwie miasta w „strukturach skupiających metropolie” i intensyfikacji „współpracy z ośrodkami metropolitalnymi”, co „pozwole na bieżące śledzenie tendencji rozwojowych oraz wymianę doświadczeń”.

Zapisy strategii rozwoju miasta Poznania są spójne ze strategią aglomeracyjną³⁷. W ramach osi strategicznej 5. „Zintegrowane zarządzanie i marketing terytorialny” autorzy strategii rozwoju aglomeracji poznańskiej opracowali program 5.5. „Metropolia w sieci międzynarodowej”. Jego celem jest „wzmocnienie międzynarodowej pozycji Metropolii Poznań poprzez rozwój powiązań instytucjonalnych i gospodarczych w sieci europejskich i światowych metropolii”. W kontekście sieciowej współpracy zagranicznej j.s.t. szczególną uwagę należy zwrócić na proponowane przez strategię aglomeracyjną działanie 5.5.4. Koordynacja współpracy zagranicznej gmin metropolii – otwarcie na nowych partnerów o podobnej lokalizacji i specjalizacji funkcjonalnej. Wypada zauważyć, że taka propozycja *networkingu* wyklucza z niego szczebel powiatowy oraz wojewódzki.

Po wieloletniej batalii środowisk samorządowych w 2015 r. została przyjęta ustawa o związkach metropolitalnych³⁸. Należy się spodziewać, że metropolia Poznań docelowo przyjmie formę właśnie takiego związku. Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy związek teoretycznie mógłby, na podstawie porozumienia, koordynować współpracę zagraniczną swoich członków. Obecnie trudno sobie to jednak wyobrazić, bo prace nad powołaniem poznańskiego związku metropolitalnego nawet się nie rozpoczęły, a aktywność międzynarodowa – mimo wszystko – należy do pobocznych zadań j.s.t.

AKTYWNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO, POWIATU POZNAŃSKIEGO I MIASTA POZNANIA³⁹

Dwustronne relacje zagraniczne województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego i miasta Poznania ilustrują skonstruowane chronologicznie tabele.

³⁷ T. Kaczmarek, Ł. Mikula, (red.), *Strategia Rozwoju Aglomeracji Poznańskiej – Metropolia Poznań 2020*, Poznań 2011.

³⁸ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o związkach metropolitalnych, Dz. U. z 2015 r., poz. 1890.

³⁹ Analizie poddane zostaną kontakty sformalizowane, tj. potwierdzone dokumentem o współpracy j.s.t. z partnerem zagranicznym.

Tabela 1

Partnerzy zagraniczni województwa wielkopolskiego

Partner	Państwo	Typ dokumentu	Data i miejsce zawarcia	Termin obowiązywania	Obszary współpracy
Region Marche	Włochy	List intencyjny	17.11.1999, Poznań	Nieokreślony	a) wymiana handlowa b) kultura i oświata c) turystyka i sport d) ochrona środowiska e) ochrona zdrowia i opieka społeczna
Kraj związkowy Dolna Saksonia	Niemcy	Wspólna deklaracja o współpracy	30.08.2000, Hannover	Nieokreślony	a) gospodarka b) rolnictwo oraz restrukturyzacja i modernizacja terenów wiejskich c) rozwój regionalny i promocja regionalna d) procesy przedakcesyjne związane z przystąpieniem Polski do UE e) ochrona środowiska f) komunikacja g) kształcenie i nauka h) kultura i sztuka i) sport i turystyka j) wymiana młodzieży k) sprawy socjalne l) współpraca między terytorialnymi wspólnotami samorządowymi

Kraj związkowy Hesja	Niemcy	Wspólna deklaracja o współpracy	7.12.2000, Poznań	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) gospodarka i wymiana handlowa b) rozwój regionalny i promocja regionalna c) procesy przedakcesyjne związane z przystąpieniem Polski do UE d) transport lotniczy e) kultura i sztuka f) wymiana młodzieży g) sport i turystyka h) współpraca parlamentów lokalnych i) edukacja j) ochrona środowiska
Hrabstwo Nottinghamshire	Wielka Brytania	Porozumienie o współpracy	3.04.2001, Nottingham	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) gospodarka b) rozwój regionalny i promocja regionalna c) edukacja d) szkolenie i rozwój personelu e) opieka społeczna f) zdrowie g) transport h) wymiana młodzieży i) sport i turystyka j) kultura i sztuka
Obwód charkowski	Ukraina	Porozumienie o współpracy handlowo-gospodarczej, naukowo-technicznej i kulturalnej	27.02.2002, Poznań	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) przedsiębiorczość b) nauka c) technika d) kultura e) sport i turystyka
Obwód samarski	Rosja	Memorandum	6.03.2002, Samara	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) handel i gospodarka b) nauka i technika c) kultura d) współpraca społeczna

Prowincja Chung-cheongnam-do	Korea Południowa	Porozumienie o współpracy	26.04.2002, Daejeon	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) gospodarka b) rolnictwo i ogrodnictwo c) ochrona zdrowia i opieka społeczna d) ochrona środowiska e) kultura i oświata f) turystyka i sport
Hrabstwo Västernorrland	Szwecja	Porozumienie o współpracy	27.06.2002, Härnösand	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) ochrona środowiska b) rolnictwo oraz restrukturyzacja i modernizacja terenów wiejskich c) leśnictwo d) zdrowie i opieka społeczna e) gospodarka f) rozwój regionalny g) wymiana doświadczeń i zarządzanie środkami pomocowymi UE h) oświata i) kultura i sztuka j) sport i turystyka k) wymiana młodzieży l) współpraca pomiędzy gminami
Prowincja Hainaut	Belgia	Porozumienie o współpracy	7.05.2002, Poznań	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) promocja regionów b) programowanie i zarządzanie środkami pomocowymi UE c) edukacja i szkolenie zawodowe d) kultura i sztuka e) sport i turystyka f) wymiana młodzieży

Hrabstwo Västernorrland	Szwecja	Porozumienie o współpracy	4.02.2003, Poznań	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) ochrona środowiska b) rolnictwo oraz restrukturyzacja i modernizacja terenów wiejskich c) leśnictwo d) zdrowie i opieka społeczna e) gospodarka f) rozwój regionalny g) wymiana doświadczeń i zarządzanie środkami pomocowymi UE h) oświata i) kultura i sztuka j) sport i turystyka k) wymiana młodzieży l) współpraca pomiędzy gminami
Obwód południowo-kazachski	Kazachstan	Porozumienie o współpracy	4.04.2003, Astana	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) promocja regionów b) gospodarka c) rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze d) kultura i sztuka e) nauka f) ochrona zdrowia g) sport i turystyka
Kraj związkowy Brandenburgia	Niemcy	Wspólna deklaracja o współpracy	25.04.2003, Poznań	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) gospodarka b) nauka, badania i kultura c) gospodarka rolno i żywnościowa d) planowanie przestrzenne e) praca, sprawy socjalne, zdrowie i sprawy kobiet f) kształcenie, młodzież i sport g) wspieranie projektów współpracy
Prowincja Północna Brabancja	Holandia	Porozumienie o współpracy	26.04.2003, Poznań	4 lata	<ul style="list-style-type: none"> a) rozwój regionalny b) ochrona środowiska c) kultura d) rozwój obszarów wiejskich e) edukacja

Region Bretania	Francja	Porozumienie o współpracy międzynarodowej	14.04.2005, Poznań	Nicokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) rolnictwo b) ochrona środowiska c) gospodarka d) badania naukowe e) nowe technologie f) edukacja g) kształcenie h) kultura
Region Emilia-Romagna	Włochy	Porozumienie o współpracy międzyregionalnej	28.09.2006, Poznań	4 lata	<ul style="list-style-type: none"> a) rozwój regionalny i promocja regionalna b) nauczanie i kształcenie zawodowe c) promocja współpracy gospodarczej i handlowej d) wspólne uczestnictwo w programach i projektach europejskich e) kultura i sztuka f) wymiana młodzieży g) sport i młodzież h) współpraca pomiędzy przedstawicielstwami regionalnymi w kontaktach z instytucjami Unii Europejskiej i) waloryzacja środowiska j) innowacje i rozwój technologiczny k) polityka społeczna
Stan Parana	Brazylia	Porozumienie o współpracy	11.10.2010, Poznań	5 lat	<ul style="list-style-type: none"> a) promocja regionów b) gospodarka, energetyka i ochrona środowiska c) rolnictwo i przetwórstwo rolno-spożywcze d) nauka, edukacja i wymiana młodzieży e) kultura i sztuka f) ochrona zdrowia g) sport i turystyka

Miasto Sao Paulo	Brazylia	Porozumienie o współpracy	15.06.2012, Poznań	5 lat	<ul style="list-style-type: none"> a) środowisko naturalne b) nauka i edukacja c) transport i energia odnawialna d) sport i turystyka e) kultura f) polityka społeczna g) gospodarka h) rozwój regionalny i handel
Żupania vukovarsko-srijemska	Chorwacja	Porozumienie o współpracy	15.07.2013, Kołobrzeg	Nieokreślony	<ul style="list-style-type: none"> a) wymiana doświadczeń w zakresie członkostwa i zarządzania funduszami UE b) rozwój regionalny i instrumenty finansowe c) wspieranie wymiany informacji i doświadczeń w zakresie modernizacji funkcjonowania administracji i samorządu terytorialnego d) gospodarka i innowacje oraz wymiana handlowa e) rolnictwo oraz rozwój obszarów wiejskich f) leśnictwo g) ochrona środowiska i odnawialne źródła energii h) kultura i sztuka i) sport i turystyka j) zdrowie i polityka społeczna k) gospodarka l) wymiana młodzieży

Źródło: (opr. własne na podstawie materiałów zamieszczonych na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu: <http://www.umww.pl/>, data wejścia na stronę 27.01.2016)

Tabela 2

Partnerzy zagraniczni powiatu poznańskiego

Partner	Państwo/ region	Typ dokumentu	Data i miejsce zawarcia	Termin obowiązania	Obszary współpracy
Region Hanower	Niemcy/kraj związkowy Dolna Saksonia	Umowa o partnerstwie – porozumienie o współpracy	12.12.2000, Hanower	Nieokreślony	a) wymiana młodzieży b) edukacja c) organizacje pozarządowe d) gospodarka
São José dos Pinhais	Brazylia/stan Parana	Umowa o partnerstwie i współpracy	12.09.2003, Poznań	Nieokreślony	a) gospodarka b) kultura i sztuka c) wymiana młodzieży d) nauka języków (polskiego w Brazylii i portugalskiego w Polsce)
Prowincja Forlì-Cesena	Włochy/ region Emilia- Romagna	List intencyjny o woli nawiązania stosunków partnerskich	28.08.2003, Poznań	Nieokreślony	a) rozwój kontaktów między mieszkańcami
Rejon kijowsko- swiatoszyński	Ukraina/obwód kijowski	Umowa o partnerstwie – porozumienie o współpracy	22.08.2008, Kijów	Nieokreślony	a) gospodarka i inwestycje b) ekologia i ochrona środowiska naturalnego, nauka i technika c) nauka, oświata, ochrona zdrowia, kultura i sport

Źródło: (opr. własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Starostwo Powiatowe w Poznaniu i zamieszczonych na stronie internetowej <http://powiat.poznan.pl/>, data wejścia na stronę 27.01.2016)

Tabela 3
Partnerzy zagraniczni miasta Poznania

Partner	Państwo/ region	Typ dokumentu	Data, miejsce zawarcia	Termin obowiązania	Obszary współpracy
Brno	Czechy/kraj południowomorawski	Umowa o przyjaźni	16.09.1966, Brno	Nieokreślony	a) kultura b) turystyka c) społeczeństwo d) gospodarka
Jyväskylä	Finlandia/Finlandia Środkowa	Porozumienie	30.06.1979, Poznań	Nieokreślony	a) gospodarka komunalna b) budownictwo, urbanistyka i architektura c) kultura d) sport i turystyka e) nauka i oświata
Hanower	Niemcy/Dolna Saksonia	Ramowe porozumienie o współpracy Akt uroczystego odnowienia porozumienia o współpracy	29.10.1979, Poznań 28.10.1999, Poznań	Nieokreślony	a) gospodarka komunalna b) budownictwo mieszkaniowe c) targi międzynarodowe d) nauka, kultura i sport e) oświata i szkolnictwo zawodowe f) organizacje młodzieżowe g) ochrona zdrowia h) ochrona środowiska i) transport
Toledo	USA/stan Ohio	Wspólna deklaracja siostrzanych miast	19.02.1991/6.04.1991, Toledo/Poznań	Nieokreślony	a) edukacja b) nauka i technologia c) sport d) opieka zdrowotna
Assen	Holandia/ Drenthe	Deklaracja intencji	22.10.1992 (aneksy z 2004 i 2011), bd.	Nieokreślony	a) edukacja b) nauka c) sport d) opieka zdrowotna e) kultura f) współpraca gospodarcza

Samorządowa synergia?

173

Shenzhen	Chiny/prowincja Guangdong	Porozumienie o nawiązaniu stosunków miast zaprzyjaźnionych	30.07.1993, Poznań	Nieokreślony	a) gospodarka b) handel c) nauka i technika d) kultura i oświata e) ochrona zdrowia f) lecznictwo
Pozuelo de Alarcón	Hiszpania/wspólnota autonomiczna Madryt	Solenne zobowiązanie	11.10.1993, Poznań	Nieokreślony	Wymiana między mieszkańcami we wszelkich dziedzinach
Hrabstwo Nottinghamshire	Wielka Brytania	Karta partnerstwa	23.09.1994,bd.	Nieokreślony	a) uczelnie b) edukacja gospodarcza i szkolenia c) promocja turystyki d) urbanistyka e) promocja regionu i ochrona przemysłu f) gospodarka g) zapewnienie równych szans i ochrona mniejszości h) usługi socjalne i) transport j) zarządzanie władz lokalnych k) oszczędzanie energii
Nablus	Autonomia Palestyńska/ prowincja Nablus	Umowa o współpracy pomiędzy bliźniaczymi i braterskimi miastami	22.05.1997, Poznań	Nieokreślony	a) kultura b) nauka i technika c) edukacja d) sport i turystyka e) opieka zdrowotna f) gospodarka g) przemysł h) handel i) ochrona środowiska j) infrastruktura i urbanistyka

Rennes	Francja/region Bretania	Karta współpracy miast bliźniaczych	4.04.1998, Rennes	Nieokreślony	a) sektor zdrowia i socjalny b) gospodarka komunalna c) szkolnictwo, nauka i kultura d) gospodarka
Charków	Ukraina/obwód charkowski	Umowa	24.09.1998, Poznań	Nieokreślony	a) gospodarka komunalna b) nauka c) zdrowie i opieka społeczna d) targi międzynarodowe e) sport f) kultura g) oświata i szkolnictwo wyższe h) organizacje młodzieżowe
Győr	Węgry/komitat Győr-Moson-Sopron	Umowa w sprawie nawiązania kontaktów partnerskich	23.01.2008, Győr	Nieokreślony	a) wymiana doświadczeń instytucji i organizacji pozarządowych b) gospodarka c) kultura i oświata d) wsparcie kontaktów mniejszości narodowych z ojczyzną e) turystyka i sport f) szkolnictwo wyższe i ośrodki naukowo-badawcze
Kutaisi	Gruzja/Imcreti	Porozumienie o współpracy	6.07.2009, Poznań	Nieokreślony	a) nauka, kultura i sport b) wspólna realizacja projektów wspieranych przez UE c) wykorzystanie doświadczeń w pozyskiwaniu środków pomocowych d) zarządzanie miastem
Ra'anana	Izrael/dystrykt centralny	Umowa o współpracy	21.06.2010, Poznań	Nieokreślony	a) współpraca instytucji i organizacji pozarządowych b) kultura, oświata i nauka c) gospodarka d) turystyka i sport e) ochrona zdrowia f) ochrona środowiska

Źródło: (opr. własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Urząd Miasta Poznania i zamieszczonych na stronie internetowej <http://www.poznan.pl/>, data wejścia na stronę 27.01.2016)

Szukając synergii na podstawie oficjalnie zawartych partnerstw, można o niej mówić w przypadku relacji z podmiotami z Dolnej Saksonii:

Tabela 4

Zbieżność partnerstw zagranicznych województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego i miasta Poznania

Partner polski	Województwo wielkopolskie	Powiat poznański	Miasto Poznań
Partner niemiecki	Kraj związkowy Dolna Saksonia	Region Hanower	Miasto Hanower
Wspólne obszary współpracy	kształcenie i nauka/edukacja/oświata i szkolnictwo zawodowe wymiana młodzieży/organizacje młodzieżowe		

Źródło: (opr. własne)

We wszystkich tych związkach współpraca jest aktywna.

W kontaktach pomiędzy regionem a powiatem stosunki są skorelowane jeszcze w dwóch konfiguracjach:

Tabela 5

Zbieżność partnerstw zagranicznych województwa wielkopolskiego i powiatu poznańskiego

Partner polski	Województwo wielkopolskie	Powiat poznański
Partner brazylijski	Stan Parana	São José dos Pinhais
Wspólne obszary współpracy	gospodarka wymiana młodzieży kultura i sztuka	
Partner polski	Województwo wielkopolskie	Powiat poznański
Partner włoski	Region Emilia-Romagna	Prowincja Forli-Cesena
Wspólne obszary współpracy	Brak	

Źródło: (opr. własne)

Należy jednak zaznaczyć, że relacje powiatu z włoską prowincją nie są aktywne – ostatnie wspólne działanie odnotowano w 2010 r.

Współpraca województwa wielkopolskiego i miasta Poznania jest zbieżna w następujących przypadkach:

Tabela 6

Zbieżność partnerstw zagranicznych województwa wielkopolskiego i miasta Poznania

Partner polski	Województwo wielkopolskie	Miasto Poznań
Partner brytyjski	Hrabstwo Nottinghamshire	Hrabstwo Nottinghamshire
Wspólne obszary współpracy	gospodarka edukacja/uczelnie szkolenie i rozwój personelu/edukacja gospodarcza i szkolenia rozwój regionalny i promocja regionalna/promocja regionu i ochrona przemysłu opieka społeczna/usługi socjalne transport	
Partner polski	Województwo wielkopolskie	Miasto Poznań
Partner ukraiński	Obwód charkowski	Miasto Charków
Wspólne obszary współpracy	nauka kultura sport i turystyka/sport	
Partner polski	Województwo wielkopolskie	Miasto Poznań
Partner francuski	Region Bretania	Miasto Rennes
Wspólne obszary współpracy	gospodarka badania naukowe, edukacja, kształcenie, kultura/szkolnictwo, nauka i kultura	

Źródło: (opr. własne)

W odniesieniu do tabeli 6. trzeba podkreślić, że od 10 lat nie odnotowano żadnej kooperacji między województwem a partnerem brytyjskim.

Województwo wielkopolskie i miasto Poznań są również członkami międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych, powiat poznański nie uczestniczy w pracach żadnego z takich gremiów⁴⁰. Coroczne wykazy polskich j.s.t., które przystąpiły bądź wystąpiły ze zrzeszenia, publikowane są w formie obwieszczenia w „Monitorze Polskim” przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej. Zgodnie z informacjami ministra Wielkopolska i jej stolica należą, albo należały, do organizacji przedstawionych w poniższej tabeli.

⁴⁰ Gwoli uzupełnienia, jedna z gmin powiatu poznańskiego (Murowana Goślina) od 2011 r. jest członkiem Międzynarodowej Sieni Miast Dobrego Życia (*Cittaslow*).

Tabela 7

Członkostwo województwa wielkopolskiego i miasta Poznania⁴¹ w międzynarodowych zrzeszeniach społeczności lokalnych i regionalnych

J.s.t.	Nazwa zrzeszenia	Rok przystąpienia	Rok wystąpienia
Województwo wielkopolskie	Europejska Sieć Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne	2008	-
Województwo wielkopolskie	Sieć Regionów Strategii Lizbońskiej (obecnie Sieć Regionów UE2020)	2008	-
Województwo wielkopolskie	Konferencja Środowiskowa Regionów Europy (<i>ENCORE</i>)	2012	-
Województwo wielkopolskie	Platforma Podmiejskich Regionów Europejskich (<i>PURPLE</i>)	2012	-
Województwo wielkopolskie	Zgromadzenie Regionów Europy (<i>AER</i>)	2001	2012
Miasto Poznań	<i>EUROCITIES</i>	2004	-
Miasto Poznań	Marketing Miast Europejskich	2007	-

Źródło; (opr. własne na podstawie obwieszczeń ministra właściwego do spraw administracji publicznej publikowanych w „Monitorze Polskim”)

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując, należy stwierdzić, na przykładzie województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego i miasta Poznań, że aktywność międzynarodowa j.s.t. różnego szczebla jest słabo skoordynowana. Podstawowym warunkiem synergii współpracy zagranicznej prowadzonej przez wielkopolskie j.s.t. jest odpowiednia baza prawna. Polskie ustawodawstwo w wystarczającym stopniu uregulowało to zagadnienie, jednak jeśli uwzględnić dokumenty planistyczne, to tylko strategia rozwoju województwa postuluje koordynację aktywności zagranicznej na wszystkich szczeblach podziału administracyjnego.

Wpływ na tworzenie sieci kontaktów zagranicznych j.s.t. ma dobór partnerów oraz czynniki podażowe i ułatwiające. Kluczowe znaczenie dla *networkingu* ma zbieżność partnerów zagranicznych województwa wielkopolskiego, powiatu poznańskiego i miasta Poznania oraz obszarów ich współpracy, która obecnie w większości

⁴¹ Oprócz zrzeszeń wskazanych w tabeli miasto Poznań przystąpiło również do organizacji *International Congress and Convention Association (ICCA)*, o czym świadczy uchwała Rady Miasta Poznania nr XXXIV/341/V/2008 z 18 marca 2008 r. Nie znajduje ona jednak potwierdzenia w obwieszczeniach ministra zamieszczonych w „Monitorze Polskim”. Brak w nich również wzmianki o przystąpieniu województwa wielkopolskiego do Zgromadzenia Regionów Europy *AER*, zawarta jest jedynie informacja o wystąpieniu ze zrzeszenia. Do zaistniałej sytuacji mogło dojść z dwóch powodów: albo j.s.t. nie dochowały procedury przystępowania do zrzeszeń, albo organ administracji rządowej nie wypełnił ustawowego obowiązku opublikowania informacji w urzędowym publikatorze.

przypadków nie występuje. Wynika to z braku koordynacji dotychczasowych działań zagranicznych j.s.t. różnych szczebli. O pełnej synergii można mówić tylko w przypadku relacji z Dolną Saksonią/regionem Hanower/miastem Hanover. Te kontakty wydają się perspektywiczne z uwagi na aktywność partnerstw oraz znaczenie polsko-niemieckich relacji międzypaństwowych. Województwo, powiat i miasto mogłyby potencjalnie skorzystać z doświadczeń niemieckich np. w zakresie polityki aglomeracyjnej, w ten sposób pojawiłyby się również czynniki popytowe pozytywnie oddziałujące na współpracę.

Wpływ na aktywność j.s.t. w realizacji polskiej polityki zagranicznej ma stosunek rządu do administracji samorządowej, który można zaliczyć do czynników ułatwiających. Zgodnie z deklaracją złożoną przez ministra spraw zagranicznych Witolda Waszczykowskiego w swoim pierwszym *expose*, MSZ w dalszym ciągu zamierza rozwijać mechanizm wsparcia WSiO⁴². Współpracy sprzyja również wola samorządowców do koordynacji swoich działań. Z pewnością dostrzec ją można po stronie województwa wielkopolskiego. Urząd Marszałkowski w Poznaniu wdrożył w 2015 r. w ramach WSiO projekt „Wielkopolska Sieć Współpracy Zagranicznej” (WSWZ), służący „wypracowaniu i wdrożeniu mechanizmów, które pozwolą uczestnikom WSWZ realizować projekty międzynarodowe”⁴³. Podczas organizowanych w subregionach województwa spotkań projektowych prezentowano priorytety polskiej polityki zagranicznej, priorytety współpracy zagranicznej województwa oraz możliwości zewnętrznego finansowania współpracy zagranicznej j.s.t. W ramach projektu przygotowany został również raport na temat aktywności międzynarodowej wielkopolskich j.s.t.⁴⁴

Województwo wielkopolskie i miasto Poznań szczególnie aktywnie angażują się we współpracę z partnerami wschodnioeuropejskimi, przede wszystkim w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej MSZ RP. W kontekście przekazywania doświadczeń transformacyjnych – które jako „towar eksportowy” polskiej polityki zagranicznej można zaliczyć do czynników podaźowych – pożądanym byłaby współpraca tych j.s.t., również z powiatem poznańskim, przy realizacji projektów na obszarze Partnerstwa Wschodniego.

Mgr Igor Ksenicz, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM, Poznań (igor.ksenicz@gmail.com)

Słowa kluczowe: współpraca zagraniczna, samorząd terytorialny, województwo wielkopolskie, powiat poznański, miasto Poznań

Keywords: international cooperation, territorial self-government, Greater Poland voivodeship, Poznań district, city of Poznań

⁴² http://msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/priorytety_polityki_zagr_2012_2016/expose2/expose2016/ (data wejścia na stronę 31.01.2016).

⁴³ <http://umww.pl/wielkopolska-siec-wspolpracy-zagranicznej-wswz> (data wejścia na stronę 31.01.2016).

⁴⁴ Zob. przypis 3.

ABSTRACT

The article analyzes the possibilities of coordination of the international cooperation of the entities of different levels of territorial self-government in Greater Poland. In the author's opinion there is still room for improvement in this field of activity. The presented analyses deal with institutional and legal aspects of the discussed issue and the basic sources include the regulations and official documents of the Greater Poland voivodeship, the Poznań district and the city of Poznań.